

УДК 378-043.86(477)"2020/2022"

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-4\(6\)-118-130](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-4(6)-118-130)

Кириченко Віта Григорівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедр української літератури, українознавства та методик їх навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Садова вулиця, 2, Умань, Черкаська область, 20300, <https://orcid.org/0000-0002-1420-2303>

Березяк Ксенія Михайлівна викладач кафедри практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпек життєдіяльності, 79007, м. Львів, вул. Клепарівська, 35, тел.: (098)602-42-15, <https://orcid.org/0000-0003-2601-0349>

Романишин Юлія Любомирівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, тел.: (050)820-18-96, <https://orcid.org/0000-0001-7231-8040>

Тенькова Зоя Юріївна викладач, Полтавський фаховий коледж нафти і газу національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 36000, м. Полтава, вул. Михайла Грушевського, 2А, тел.: (068)721-47-92, <https://orcid.org/0000-0002-6960-2013>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розвиток освіти повинен набути випереджального безперервного характеру, освіта повинна гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні. Підвищення якісного рівня освіти має бути спрямоване на забезпечення економічного зростання держави та розв'язання соціальних проблем суспільства, подальше навчання і розвиток особистості. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства. У статті проаналізовано тенденції розвитку сучасної вищої освіти в Україні в умовах глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства. Здійснено класифікацію виявлених тенденцій, розкрито їхню суть і охарактеризовано особливості. Розглянуто вищу освіту як результат навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, виділено такі тенденції, як: підвищення освітнього рівня населення, значущість і пріоритетність освіти, освіта стає головною цінністю особистості. Тому головним завданням вищої освіти є більший доступ громадян до освіти, підвищення її якості з метою кращої підготовки громадян до вимог сучасного суспільства і подолання ризику

безробіття. Розкрито процес формування та функціонування освіти як системи (різноманітних освітніх закладів: державних і недержавних, традиційних і віртуальних, національних та інтернаціональних). Розвиток вищої освіти (її характерні ознаки: гнучкість, наступність, цілісність, динамічність, варіативність) зумовлює зміну підходів до навчання й виховання особистості; оновлення змісту, методів, технологій, прийомів і засобів освітньо-виховної діяльності; забезпечення якісно нового рівня освіти, що характеризується підвищенням функціональної грамотності, професійної, культурологічної, а також інших фахових компетентностей.

Ключові слова: розвиток освіти, вища освіта, тенденції розвитку, інформаційні технології, академічна мобільність, академічна свобода, глобалізація, інтеграція, інформатизація.

Kyrychenko Vita Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Departments of Ukrainian Literature, Ukrainian Studies and Methods of Teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova Street, 2, Uman, Cherkasy Region, 20300, <https://orcid.org/0000-0002-1420-2303>

Bereziak Kseniia Mikhailovna Lecturer at the Department of Applied Psychology and Pedagogy, Lviv State University of Life Safety, 79007, Lviv, Str. Kleparivska, 35, tel.: (098)602-42-15, <https://orcid.org/0000-0003-2601-0349>

Romanyshyn Yulia Lubomurivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Records Management and Information Activities, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 76019, Ivano-Frankivsk, Str. Carpathian, 15, tel.: (050)820-18-96, <https://orcid.org/0000-0001-7231-8040>

Tenkova Zoya Yurievna Lecturer, Poltava Vocational College of Oil and Gas National University «Poltava Polytechnic named after Yuri Kondratyuk», 36000, Poltava, Str. Mykhailo Hrushevsky, 2A, tel.: (068)721-47-92, <https://orcid.org/0000-0002-6960-2013>

MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Annotation. The development of education must become outpacing and endless, education must respond flexibly to all processes, which are taking place in Ukraine. Improving the quality of education should be aimed at ensuring the economic growth of the state and solving social problems of the public, further education and development of personality. Qualitative education is a necessary requirement for sustainable democratic development of society. The article analyzes

the trends in the development of modern higher education in Ukraine in the context of globalization, integration and informatization of society. The detailed classification of the revealed tendencies is done, their essence is revealed and features are characterized. Higher education is considered as a result of educational and cognitive activities of applicants, such trends as: raising the educational level of the population, the importance and priority of education, education becomes the main value of the individual. Therefore, the main task of higher education is to increase citizens' access to education, improve its quality in order to better preparation of citizens for the demands of modern society and overcoming the risk of unemployment. The process of formation and functioning of education as a system (various educational institutions: state and non-state, traditional and virtual, national and international) is revealed. The development of higher education (its characteristic features: flexibility, continuity, integrity, dynamism, variability) causes a change in approaches to teaching and educating the individual; updating the content, methods, technologies, techniques and means of educational activities; providing a qualitatively new level of education, characterized by increased functional literacy, professional, cultural, and other professional competencies.

Keywords: development of education, higher education, development trends, information technologies, academic mobility, academic freedom, globalization, integration, informatization.

Постановка проблеми. Ефективність та збалансованість політики державного регулювання освіти в значній мірі визначається перспективами формування кадрового потенціалу країни, тенденціями соціально-економічного розвитку, забезпечує підвищення рівня інноваційного та економічного потенціалу національної економіки. Забезпечення високоякісної освіти на всіх етапах і рівнях, а також її відповідності потребам суспільства та сучасним вимогам розбудови ринкових взаємовідносин є одним з основних завдань сьогодення, яке має не лише педагогічний чи суто науковий, але й вагомий практичний аспекти.

Із зростанням загальнодоступності інформаційних технологій та мережі Інтернет надзвичайно збільшився потенціал регіональних освітніх систем (РОС) та активізувався їх вплив на формування інформаційного суспільства, розширилися можливості населення щодо отримання нових освітніх послуг. Нові види освітніх послуг (дистанційне навчання, віддалений доступ до матеріалів, користування віддаленими засобами для навчання, перевірка знань та стороння сертифікація) дозволяють не тільки вивести процес отримання знань на новий рівень, але й визначити стратегію та регіональну політику інноваційного розвитку РОС, здатну активізувати соціально-економічне зростання регіонів і країни загалом.

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено: «Цей Закон створює умови для співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними

зкладами, ... поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [1]. Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

У розділі 1, де йдеться про загальні положення, у статті 1. «Основні терміни та їх визначення» вживаються такі поняття: автономія закладу вищої освіти – його самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом; академічна доброчесність – сукупність етичних принципів і визначених Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень; академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами; академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та / або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом; акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та / або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти.

«Перехід від індустріального виробництва до науково-інформаційних технологій, який уже здійснюють ряд розвинених держав на сучасній освітній і науковій основі, є головною передумовою їх економічного успіху, запорукою конкурентоспроможності як в сучасних умовах, так і в майбутньому. На відміну від індустріального виробництва, в науково-інформаційних технологіях усе вирішуватиметься рівнем розвитку особистості, інтелектуалізацією нації, вмінням кожної людини працювати, використовуючи новітні знання. Забезпечення розвитку особистості, зростання інтелектуального потенціалу є справою освіти і науки, які в кінцевому підсумку визначають соціально-економічний розвиток і авторитет держави» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми й тенденції функціонування та розвитку освіти розглядалися провідними дослідниками, зокрема, І. Вакарчуком, Л. Ващенко, І. Гавришом, В. Євдокимовим, О. Коваленко, В. Кременем, О. Локшиною, В. Луговим, Т. Лукіною, О. Ляшенко, В. Мадзігоном, С. Ніколаєнком, О. Овчаруком, В. Олійником, П. Полянським та ін.

Проблему модернізації вищої освіти України з орієнтацією на світові тенденції порушували у дослідженні Віталій Гончарук та Валентина Гончарук [3].

Фундаментальні засади державного регулювання освіти в контексті розвитку національної економіки закладено в працях зарубіжних науковців: Дж. Беккера, Д. Белла, Б. Вон Юнга, С. Данненберга, Д. Деша, Р. Дж. Дідхема, Т. Грапентіна, Р. Естеса, А. Лайхта, А. Моханті та ін. Окремим аспектам зазначеної проблеми присвячені праці вітчизняних вчених, зокрема В. П. Андрущенко, А. С. Воронцової, Т. Г. Затонацької, І. В. Іванюк, Л. М. Ільч, І. С. Каленюк, С. В. Крисюка, С. В. Леонова, О. В. Мартякової, О. В. Мудрої, Т. В. Матюк, В. Л. Савельєвої, Л. М. Сергєєвої, Н. І. Холявко, Л. І. Цимбал, А. В. Шевчука, Л. М. Шимановської-Діанич, О. В. Шкурупій та ін.

Проблеми формування та розвитку сфери освітніх послуг досліджувалися у наукових працях І. Гнибіденка, О. Грішньої, Т. Драгунової, А. Кондрашихіна, О. Власюка, Е. Лібанової, Т. Логутової, С. Пасєки, О. Піскуна, С. Пирожкова, О. Позняка, І. Прибиткової, М. Романюка, О. Хомри, Дж. Кнайт, В. Бергсдорфа, Р. Патори та ін., а проблеми формування і розвитку регіональних суспільних систем – в дослідженнях В. Геєця та ін.

Педагогічні умови забезпечення формування інформаційно-комунікаційних компетенцій здобувачів вищої освіти розглянули П. Бойчук, В. Гончарук, О. Редько, Н. Дзюбишина, О. Власюк, В. Тюська [4]. Підготовку викладачів вищих закладів освіти до використання технологій дистанційного навчання в умовах цифровізації досліджували І. Астремська, В. Гончарук, О. Бялик, Я. Мартинишин, А. Підлипський [5]. Вони зробили висновок, що така підготовка буде ефективною, якщо визначено потенціал технологій дистанційного навчання в університеті та сформовано вміння використовувати технології дистанційного навчання у професійній діяльності [5]. Цифрова

компетентність як важливий складник професійної культури майбутнього педагога досліджували Віталій і Валентина Гончаруки [6].

Концепцію формування інноваційної компетентності вчителя в освітньому просторі запропонували у своєму дослідженні В. Гончарук, О. Погода, С. Попович, О. Федоренко, Н. Філіпчук, Л. Мафтин [7]. У статті О. Яблонської, В. Гончарук, М. Яблонського, С. Карікова, О. Брюховецької, Х. Кот [8] розкрито особливості орієнтацій та настроїв суб'єктів університетської освіти щодо використання Інтернет-технологій у сучасних умовах, змістовні та процесуальні аспекти спільної педагогічної діяльності викладача та здобувачів вищої освіти у створенні та реалізації Інтернет-проектів [8].

О. Федоренко, Л. Плетеницька, К. Аверина, В. Гончарук, Л. Данилевич розглянули проблему активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, вказали, що на її ефективність впливає рейтингова система їх оцінювання [9]. Методологічні підходи, які відкривають нові можливості та перспективи розвитку теорії проектування освітніх технологій, що виступають основою формування висококомпетентних фахівців із конкурентними перевагами на ринку праці досліджували Т. Кухтик, В. Гончарук, Н. Благун, Ю. Скробака, З. Вертій, А. Попова [10].

У дослідженнях вказаних науковців піднімаються ключові питання розвитку освітньої галузі, однак чимало проблем залишаються невирішеними через відсутність системного погляду на їх виникнення.

Мета статті – виявити тенденції розвитку вищої освіти у сучасних умовах, розкрити сутність кожної з них.

Виклад основного матеріалу. Україна у своєму розвитку прагне долучитися до нового типу суспільних відносин, що поширюється в світі. Їх особливостями є підвищення ролі в економіці інформаційних технологій та знань, інноватизація та інформатизація виробництва, що змінює умови життя та ціннісні орієнтири людей. Все це вимагає зміни та модернізації існуючої української системи освіти відповідно до нових викликів сьогодення.

Новітня система вищої освіти, яка абсолютно співпадає з вимогами часу, є базовим фактором підвищення якості людського капіталу, рушієм сучасних ідей, генератором стрімкого та потужного розвитку економіки та суспільства в цілому. Задля ефективності виконання важливих завдань, українську вищу освіту потрібно оновити з урахуванням сучасних світових тенденцій розвитку освіти у широкому соціально-економічному контексті [11].

Громадянам України гарантується здобуття на конкурсній основі вищої освіти усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів у закладах вищої освіти (ЗВО) державної форми власності за кошти державного бюджету в межах державних стандартів, якщо вищу освіту за цим освітньо-кваліфікаційним рівнем громадянин здобуває вперше. Зазначені гарантії поширюються також на

громадян України, які за станом здоров'я втратили можливість виконувати службові та посадові обов'язки за отриманою раніше кваліфікацією.

Підтримка розвитку освіти є пріоритетом державної політики та інвестиційно-привабливим об'єктом для приватних інвесторів практично всіх індустріально розвинених держав світу. Крім того, у тих країнах чи сегментах освіти, де державне фінансування все ж скорочується, воно компенсується за рахунок приватного інвестування [12]. Проте, у Національній доктрині розвитку освіти підкреслюється, що стан фінансування освіти і науки залишається критичним, недостатнім є рівень оплати праці працівників освіти і науки. Тому ЗВО мусять самостійно вишукувати нові джерела фінансування своєї діяльності.

Відповідно до поточної реформи системи освіти передбачаються системні зміни строком за чотирма основними напрямками: реформа середньої освіти «Нова українська школа» (НУШ); модернізація професійно-технічної освіти; забезпечення якості вищої освіти; створення нової системи управління та фінансування науки.

Основним результатом діяльності закладів освіти, передусім на професійному (професійно-технічному) та вищому рівнях, є підготовка кваліфікованих випускників або майбутньої робочої сили. У цьому контексті доцільним є дослідження особливостей функціонування ринку праці та його поточної ситуації в Україні, що склалася під впливом освітніх факторів, а також для виявлення наявних освітніх диспропорцій в системі.

І. Цибірова охарактеризовує основні тенденції розвитку регіональних освітніх систем, серед яких гуманізація, регіоналізація та інтеграція освіти, а також особливості сучасної освітньої політики в контексті загальнодержавних і світових соціальних процесів (подолання технократизму в освіті й орієнтація на потреби особистості, посилення ціннісно-культурних функцій освіти, пов'язаних із вирішенням завдань соціалізації особистості, вироблення нової філософії освіти, адекватної сучасним соціально-політичним умовам освітньої парадигми, розвиток освітніх систем як з урахуванням загальноцивілізаційної уніфікованої спрямованості, так і національної специфіки та своєрідності) [13]. Формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни в соціально-економічному, духовному розвитку держави потребують підготовки педагога нової генерації. Необхідність інтеграції національної освіти в європейський освітній простір вимагає визначення концептуальних стратегій щодо подальшого вдосконалення та розвитку педагогічної освіти. Згідно з постулатами Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України, одним із основних завдань такого процесу є: модернізація освітньої діяльності закладів вищої педагогічної освіти, які здійснюють підготовку педагогічних і науково-педагогічних працівників. Необхідність упровадження інновацій у цей процес обґрунтовано низкою причин і недоліків традиційної технології навчання.

Інноваційні процеси в регіональних освітніх системах повинні впроваджуватись конкретними етапами та на певних рівнях застосування, щоб не викликати диспропорцій у сферах впровадження і цілісно виводити освітній процес у регіоні на якісно новий сучасний рівень. На різних рівнях впровадження інновацій повинні застосовуватись різні методи наукових досліджень, побудови теоретичних та математичних моделей.

Незважаючи на це протиріччя, в роботі Л. Ісмагілової зроблено спробу вирішити задачу територіального розміщення освітніх об'єктів методом імітаційного комп'ютерного моделювання з використанням геоінформаційної системи, яке забезпечує послідовне поліпшення декількох несуперечливих критеріїв шляхом поетапного перебирання [14]. У роботі використано три критерії: 1) критерій функції потреби населення у вищій освіті, яка залежить від платоспроможності населення (доступність вищої освіти), чисельності осіб, що бажають одержати вищу освіту, і зональних особливостей; 2) критерій концентрації освітнього закладу з метою підвищення якості навчального процесу, який також залежить від чисельності здобувачів вищої освіти і зональних особливостей; 3) критерій доцільного розташування об'єктів у зонах із значною потребою в освіті з найбільшою концентрацією контингенту [15].

Забезпечення високоякісної освіти на всіх її етапах і рівнях, а також її відповідності потребам суспільства та сучасним вимогам розбудови ринкових взаємовідносин, є одним із основних завдань сьогодення, має не лише педагогічний чи суто науковий, але й вагомий практичний аспекти.

Освіта України ставить за мету створення інклюзивного та інноваційного суспільства освіченого загалу, в якому кожен громадянин має рівні можливості для розвитку свого таланту впродовж життя заради формування згуртованої спільноти громадян, спроможних до активної творчої співучасті у стійкому розвитку країни.

Питання розбудови національної системи освіти в сучасних умовах з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ ст. належить до глобальних, що безпосередньо пов'язане з реалізацією молодіжної та демографічної політики задля поступового руху українського суспільства до європейської спільноти. Підвищення якості освітнього процесу зумовлене дією низки чинників, у переліку яких важливе місце посідає розвиток освіти на основі модернізації. Активне впровадження модернізаційних технологій в освітній процес, відповідне сучасному суспільному розвитку, є найважливішим стратегічним пріоритетом сталого розвитку галузі. Таким чином, за роки незалежності Україна зробила істотні кроки на шляху формування, реалізації та розвитку державної політики в галузі освіти. Фундаментальні напрями оновлення освіти формувалися під впливом ідей утвердження державного суверенітету, побудови демократичного суспільства, становлення ринкової

економіки, прагнення країни увійти в європейські освітній і дослідницький простори, а також до групи успішних країн глобалізованого світу.

Очевидно, що реформування не може бути успішним, якщо здійснюється як потік постійних, локальних змін, часто суперечливих, концептуально не об'єднаних, не має широкої підтримки та розуміння в освітян і суспільстві.

З-поміж найважливіших досягнень такі: розроблення нової методології розвитку української освіти (цілі та цінності демократичного суспільства, особистісного розвитку, спрямованість до європейських та світових освітніх і наукових просторів тощо); створення каркаса нового законодавчого поля функціонування освіти; визначення засад рівного доступу кожного громадянина до якісної освіти всіх рівнів як магістрального напрямку її розвитку; формування змісту освіти на основі державних стандартів як важеля збереження єдиного освітнього простору та управління якістю освіти в країні; перехід до варіативної освіти, створення варіативних програм, підручників і навчальних посібників як у центрі, так і в регіонах, а також у закладах освіти; використання нових форм і технологій контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, використання зовнішнього незалежного оцінювання; упровадження нової методики атестації педагогічних і науково-педагогічних кадрів і державної акредитації закладів освіти; поширення нових навчальних технологій (ІКТ, компетентісна освіта, дистанційна освіта, інтерактивні методики тощо); рух до багатоканального фінансування галузі; створення національної педагогічної преси; розвиток професійних об'єднань, товариств у центрі та регіонах, що сприяло становленню державно-громадського управління.

За останні роки здійснено чимало заходів щодо реалізації ідей і положень Національної доктрини розвитку освіти, щодо реформування освіти, підвищення її якості, доступності та конкурентоспроможності. Модернізовано зміст та вдосконалено організацію всіх ланок освіти, створено нові навчальні підручники, започатковано організацію інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами, запроваджується профільне навчання в старшій школі, вдосконалюється зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), триває забезпечення ЗЗСО та професійно-технічних навчальних закладів сучасними навчальними комп'ютерними комплексами, підключення їх до мережі Інтернет. Відбулися значні позитивні зрушення в бібліотечно-інформаційному забезпеченні педагогічної освіти і науки, зокрема, створено веб-портали та сайти у провідних бібліотеках, формуються повноцінний галузевий інформаційний ресурс, електронні каталоги, повнотекстові бази, електронні бібліотеки.

Сучасний ринок праці вимагає від випускників ЗВО не лише глибоких теоретичних знань, а і здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян.

Серед тенденцій та особливостей розвитку вищої професійної освіти можна виділити такі: абсолютне зростання кількості здобувачів освіти; зростання вартості та видатків на вищу освіту, диверсифікація джерел її фінансування; збільшення та зростання ролі сектору недержавної вищої освіти; зростання кількості працівників сфери вищої освіти; інформатизація (комп'ютеризація) освіти; розвиток дистанційної освіти; збільшення віку тих, хто здобуває вищу освіту; міграція професорсько-викладацького складу і – витік інтелекту в розвинуті країни; демократизація та децентралізація системи управління освітою; підвищення мобільності студентів; підвищення автономії закладів вищої освіти. Розглядаючи освіту як процес навчання, виховання та розвитку особистості можна виділити такі її тенденції та особливості: випереджувальний характер освіти; навчання упродовж життя; широке впровадження методів інноваційного і розвивального навчання; орієнтація освіти на саморозвиток здобувачів освіти; особистісна орієнтація освіти; гуманізація, гуманітаризація вищої професійної освіти; фундаменталізація освіти; діяльнісна спрямованість, цілісність освіти. Розглядаючи освіту як результат навчально-пізнавальної діяльності осіб, що здобувають освіту, можна виділити такі тенденції: підвищення освітнього рівня населення і значущості освіти: освіта стає пріоритетною цінністю особистості. Тому головним завданням національних освітніх систем, зокрема вищої освіти, є більший доступ громадян до освіти, підвищення її якості з метою кращої підготовки громадян до вимог сучасного суспільства і подолання ризику безробіття [16, с. 210].

Висновки. Отже, за останні роки проведені заходи щодо реалізації ідей і положень основних державних документів, які стосуються освітнього процесу, реформування освіти, підвищення її якості, доступності та конкурентоспроможності. До основних тенденцій розвитку освітньої системи належать гуманізація, регіоналізація та інтеграція освіти, а також особливості сучасної освітньої політики (подолання технократизму в освіті й орієнтація на потреби особистості, посилення ціннісно-культурних функцій освіти, пов'язаних із вирішенням завдань соціалізації особистості, вироблення нової філософії освіти, адекватної сучасним соціально-політичним умовам освітньої парадигми, розвиток освітньої системи як з урахуванням загальноцивілізаційної уніфікованої спрямованості, так і національної специфіки та своєрідності).

Виявлені в результаті аналізу тенденції надають уявлення про хід освітніх процесів у майбутньому та дозволяють розглядати перспективи сфери освіти, прогнозувати зміну її показників. Результати проведеного дослідження можуть стати в нагоді керівникам органів державної влади і місцевого самоврядування, які опікуються питаннями розвитку освіти, задля розробки науково-обґрунтованої його стратегії.

Отже, глобальні зміни в інформаційній, комунікативній, професійній та інших сферах сучасного суспільства вимагають коректив змістових, науково-

методичних, технологічних аспектів освіти, перегляду попередніх ціннісних пріоритетів, цільових установок, управлінських і педагогічних засобів.

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1389899592029395>
2. Розвиток освіти: державне регулювання. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18616/
3. Гончарук В. В., Гончарук В. А. Модернізація вищої освіти України з орієнтацією на світові тенденції. *Perspectives of science and education*. Proceedings of the 14th International youth conference (January 17, 2020). SLOVO\WORD, New York, USA. 2020. Pp. 213–224.
4. Boichuk, P., Honcharuk, V., Redko, O., Dziubyshyna, N., Vlasiuk, O. & Tiaska, V. (2020). Pedagogical Conditions for Ensuring the Formation of Information and Communication Competences of Higher Education Applicants. *SRP*, 11 (11), pp. 1130–1134. doi:10.31838/srp.2020.11.162 <http://www.sysrevpharm.org/fulltext/196-1607440379.pdf?1>
5. Astremska, I., Honcharuk, V., Bialyk, O., Martynyshyn, Ya., Pidlypskyi, A. (2021) Training of teachers of higher education institutions for the use of distance learning technologies in the context of digitalization. *Laplage em revista*. Vol. 7, pp. 605–612. Spec. Issue, Jul-Aug. URL: <https://laplageemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/article/view/1145/1042>
6. Гончарук Віт., Гончарук Вал. Цифрова компетентність як складник професійної культури педагога. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомя]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 41. Т. 1. 2021. С. 202–210.
7. Honcharuk, V., Pohoda, O., Popovych, S., Fedorenko, O., Filipchuk, N., & Maftyn, L. (2021). The concept of conducting innovative competence of teachers in the space of educational activities. *Laplage em Revista*, 7(3), pp. 103–110. <https://doi.org/10.24115/S2446-62202021731268p.103-110>
8. Yablonska, O., Honcharuk, V., Yablonskyu, M., Karikov, S., Brukhovetska, O., Kot, H. (2021). Theoretical bases of introduction of internet technologies in the conditions of digitalization of institutions of higher education. *Laplage in Journal*, 7(3A), pp. 324–333. <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1409p.324-333>
9. Fedorenko, O., Pletenytska, L., Averina, K., Honcharuk, V., Danilevich, L. The algorithm for applying the rating system of evaluation as an effective method of influencing the activation of cognitive activity of students. *Journal of Critical Reviews*. 7 (13), 2020, pp. 106–108.
10. Kukhtyk T., Honcharuk V., Blahun N., Skrobaka Y., Vertii Z., Popova A. (2021). Modeling the application of educational technologies in the conditions of postgraduate education in Ukraine. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(S1), 1–4. 1538-5806-24-S1-05
11. Антонівська, М. О., & Сарновська, Н. І. (2021). Глобальні тенденції і виклики розвитку вищої освіти: наслідки для України. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, (7), pp. 213–224. <https://doi.org/10.31866/2616-745x.7.2021.233361>
12. Іщенко А. Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України. Аналітична записка Сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1537/>
13. Цибирова И. М. Становление и развитие региональной системы профессионального образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Владикавказ, 2006. 150 с.
14. Кобелев Н. Б. Основы имитационного моделирования сложных экономических систем. Москва: Дело, 2003. 336 с.

15. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448 с.

16. Головань М. С. Аналіз тенденцій розвитку вищої освіти в умовах глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: педагогіка і психологія: Збірник статей.* Ялта: РВВ КГУ, 2011. Вип. 31. Ч.1. С. 203–211.

References:

1. Закон Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine of July 1, 2014 № 1556-VII «On Higher Education»]. (n.d.). zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1389899592029395 [in Ukrainian].
2. Rozvytok osvity: derzhavne rehuliuвання [Development of education: state regulation». (n.d.). osvita.ua/vnz/reports/gov_reg. Retrieved from: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18616/ [in Ukrainian].
3. Honcharuk, V. V., Honcharuk V. A. (2020) Modernizatsiia vyshchoi osvity Ukrainy z oriientatsiieiu na svitovi tendentsii [Modernization of higher education in Ukraine with a focus on global trends]. *Perspectives of science and education*. Proceedings of the 14th International youth conference (January 17, 2020). (pp. 213–224). SLOVO\WORD, New York, USA [in Ukrainian].
4. Boichuk, P., Honcharuk, V., Redko, O., Dziubyshyna, N., Vlasiuk, O. & Tiuska, V. (2020). Pedagogical Conditions for Ensuring the Formation of Information and Communication Competences of Higher Education Applicants. *SRP*, 11 (11), pp. 1130–1134. doi:10.31838/srp.2020.11.162 <http://www.sysrevpharm.org/fulltext/196-1607440379.pdf?1> [in English].
5. Astremska, I., Honcharuk, V., Bialyk, O., Martynushyn, Ya., Pidlypskyi, A. (2021) Training of teachers of higher education institutions for the use of distance learning technologies in the context of digitalization. *Laplage em revista*. Vol. 7, pp. 605–612. Spec. Issue, Jul-Aug. URL: <https://laplageemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/article/view/1145/1042> [in English].
6. Honcharuk Vit., Honcharuk Val. (2021) Tsyfrova kompetentnist yak skladnyk profesiinoi kultury pedahoha [Digital competence as a component of a teacher's professional culture]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko* [redaktery-uporiadnyky M. Pantiuk, A. Dushnyi, I. Zymomria]. (pp. 202–210). Drohobych: Vydavnychiy dim «Helvetyka». Issue 41. Vol. 1.
7. Honcharuk, V., Pohoda, O., Popovych, S., Fedorenko, O., Filipchuk, N., & Maftyn, L. (2021). The concept of conducting innovative competence of teachers in the space of educational activities. *Laplage em Revista*, 7(3), pp. 103–110. <https://doi.org/10.24115/S2446-62202021731268p.103-110> [in English].
8. Yablonska, O., Honcharuk, V., Yablonskyi, M., Karikov, S., Brukhovetska, O., Kot, H. (2021). Theoretical bases of introduction of internet technologies in the conditions of digitalization of institutions of higher education. *Laplage in Journal*, 7(3A), pp. 324–333. <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1409p.324-333> [in English].
9. Fedorenko, O., Pletenytska, L., Averina, K., Honcharuk, V., Danilevich, L. (2020) The algorithm for applying the rating system of evaluation as an effective method of influencing the activation of cognitive activity of students. *Journal of Critical Reviews*. 7 (13), pp. 106–108 [in English].
10. Kukhtyk T., Honcharuk V., Blahun N., Skrobaka Y., Vertii Z., Popova A. (2021). Modeling the application of educational technologies in the conditions of postgraduate education in Ukraine. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(S1), 1–4. 1538-5806-24-S1-05 [in English].

11. Antonivska, M. O., & Sarnovska, N. I. (2021). Hlobalni tendentsii i vyklyky rozvytku vyshchoi osvity: naslidky dlia Ukrainy [Global trends and challenges in the development of higher education: implications for Ukraine]. Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty – International relations: theoretical and practical aspects, (7), (pp. 213–224). <https://doi.org/10.31866/2616-745x.7.2021.233361> [in Ukrainian].
12. Ishchenko A. Yu. Hlobalni tendentsii i problemy rozvytku osvity: naslidky dlia Ukrainy. Analytychna zapyska Sait Natsionalnogo instytutu stratehichnykh doslidzhen pry Prezydentovi Ukrainy [Global trends and problems of education development: consequences for Ukraine. Analytical note Website of the National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine]. (n.d.). www.niss.gov.ua/articles. Retrieved from: <http://www.niss.gov.ua/articles/1537/> [in Ukrainian].
13. Tsybyrova, Y. M. (2006) Stanovlenye y razvytye rehyonalnoi systemi professyonalnogo obrazovanyia [Formation and development of the regional system of vocational education]. Candidate's thesis. Sumy: Vladykavkaz [in Ukrainian].
14. Kobelev, N. B. (2003) Osnovi umytatsyonnoho modelyrovanyia slozhnykh ekonomycheskykh system [Fundamentals of simulation modeling of complex economic systems]. Moskva: Delo [in Russian].
15. Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini [National report on the state and prospects of education in Ukraine] / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy; [redkol.: V. H. Kremen (holova), V. I. Luhovyi (zast. holovy), A. M. Hurzhii (zast. holovy), O. Ya. Savchenko (zast. holovy)]; za zah. red. V. H. Kremenia. Kyiv: Pedahohichna dumka, 2016 [in Ukrainian].
16. Holovan, M. S. Analiz tendentsii rozvytku vyshchoi osvity v umovakh hlobalizatsii, intehratsii ta informatyzatsii suspilstva. Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Serii: pedahohika i psykholohiia: Zbirnyk statei. (pp. 203–211). Yalta: RVV KHU, 2011. Issue 31. Ch.1 [in Ukrainian].